

2017 - Anul tribuniștilor memorandiști (XXXVI):

Menirea statului: să apere poporul împotriva claselor privilegiate

– Lista secretă ... așa cum eu m-am lămurit asupra lor!

1773
sec. XVIII

1892
sec. XIX

Menirea statului
Mâna ocrotitoare a
habsburgilor

Lista secretă - Geheime Liste
Caracterizarea a 56 de înalți funcționari
din Transilvania, făcută de Iosif al II-lea,
pentru viitoare promovări:

stema Transilvaniei, aprobată prin decret (1765)

stema a imperiului austro-ungar (până în 1915)

steme nobiliare

- certat cu morala -
- interesat - abil - trăiește pe picior mare - incompetent -
- cam mândru - cam leneș -
- bolnăvicios - "fanatic"
- împotriva sașilor - bătrân - e violent și rău intenționat - nu excelează prin nimic - capabil - pare om bun, dar nimic altceva - talentat - cam ușuratic - capabil pentru orice funcție - îl depășește funcția -
- trăiește din amintiri - bun de pensionat
- cam închipuit - nu prea înzestrat de la natură - prea s-a detașat de lume - senil sau nebun - tânăr, dar cam nepriceput - gras, bun jurist - tânăr, bun, dar nu prea înzestrat de la natură ...

mâna distrugătoare a boerimii ...
identificate cu Maghiarii

Continuăm reproducerea selectivă din „Un memoriu politic - Cestiunea română în Transilvania și Ungaria”, lucrarea tribunistului rășinărean Eugen Brote: «Micu-Clain petrecea des în palatul imperial dela Viena, unde era bine primit și bine văzut. Unele părți ale memoriilor sale au fost cuprinse într-un decret împăărătesc (în anul 1732) care s-a adresat Dietei transilvănene cu mandatul, ca plângerile să fie cercetate prin o delegațiune și relele de unde proveneau plângerile să fie înlăturate de către autoritățile țării, sau în cas când aceasta n’ar fi fost cu putință, raportul delegațiunii să fie așternut împăratului, pentru-ca el însuși să poată lua măsurile trebuincioase.

Guvernarea Împărătesei Maria Teresia e bogată în fapte, cari dovedesc îngrijirea ei părintească pentru Români. În contra voinții boerimii, Împărăteasa a înființat trei regimente naționale românești de graniță. Această instituție, nu numai că a scăpat pe mulți Români din jugul iobăgiei, dar a pus în respect pe boerime, care în fața poporului înarmat a mai slăbit din cruzimile sale. Influența culturală a acestor regimente românești se resimte până în zilele noastre. Drept continuare a rezolvirii memoriilor episcopului Micu-Clain, Maria Teresia a trimis (9 Septembrie 1743) guvernului transilvănean o ordonanță, care, în zece puncte, oprește numeroase abusuri făcute în dauna Românilor. Ea ordonă între altele, ca salariul episcopului român să nu se mai rătăcească în buzunarele comisarului guvernului, care se afla pe lângă el; ca diplomele împăratului Leopold în favorul bisericeii române să nu mai fie călcate de autoritățile guvernului; ca boerii să nu mai aibă voie a împedea pe Români la clădirea bisericilor; ca boerii să nu mai aibă voie a goni din școale pe

copiii țăranelor români; ca guvernul să primească de la episcopul Micu-Clain toate datele speciale despre ocuparea cu putere de către boeri a pământurilor streine și despre chinurile poporului țărănesc; aceste date să fie supuse unei cercetări amănunțite, iar rezultatul acestor cercetări să se aștearnă Împărătesei. (...) Sunt nenumărate cazuri, când Domnitorii, la reclamațiunile reînnoite ale Românilor, au muștrat pe autoritățile țării și le-au rechemat la împlinirea poruncilor domnești. Însă în această luptă a fost cu puțință a se fixa câte o columnă neperitoare la clădirea culturii românești. În toate aceste rezultate reale ale nizuințelor române, se poate cunoaște în mod neîndoios **mâna ocrotitoare a Habsburgilor și mâna distrugătoare a boerimii, care mai în urmă s'a identificat cu Maghiarii.**»

Nu ar trebui neglijate opiniile fiului împărătesei, viitorul împărat Iosif al II-lea, coregent, notele acestuia fiind incluse într-un celebru Jurnal, prea puțin cunoscut cititorilor români. Acele note au fost prelucrate – la Viena - în elaborarea „Listei secrete” – „Geheime Liste” publicată de cercetătorii istorici clujeni Ileana Bozac și Teodor Pavel (în 2007). Reproducem selectiv „caracterizarea celor 56 de înalți funcționari din Transilvania, menită a servi autorităților centrale pentru viitoarele promovări: «**Lista secretă a consilierilor guberniali și tezaurariali angajați în Transilvania, precum și a comiților supremi, a juzilor regești etc., așa cum eu m-am lămurit asupra lor**”- Sibiu, iulie 1773 (...)

Lista, scrisă cu o incontestabilă sinceritate, e destinată exclusiv informării împărătesei Maria Terezia. Începe cu episcopul catolic **Manzador**, nou-venit, care cunoștea problemele doar indirect; e mai bun cleric decât organizator. **Nicholaus (Miklós) Bethlen**, tezaurar și actual președinte al Guberniului, om bun, dar incompetent pentru funcția de conducere, se limitează la semnarea actelor întocmite de secretarul său **Strohmayer**, care face ce vrea. Consilierul gubernial **Gabriel Haller**, cunoscut doar datorită relațiilor obținute prin căsătorie, cum e și comitele suprem al comitatului Turda, contele **Kálnoky Lajos**. **Ladislau (László) Teleki**, bătrân, „așa zis papă al reformaților”, adversar înfocat al înnoirilor și al sașilor. Comisarul provincial suprem contele **Johann (János) Nemes** are multe calități, dar toți îl consideră om fals, interesat; e abil, dar trăiește pe picior mare, peste posibilitățile sale. La fel de priceput e și prietenul său **Wolfgang (Farkas) Bánffy**, deși nesincer; aderent al partidei săsești. Baronul Mohrigger, un om epuizat, dar cu bune intenții și unele cunoștințe. Apreciați în mod deosebit, în toate privințele, sunt conții **Kornis** și **Kemény**. **Michael Huttern**, priceput, fin, cam mândru, dar îmbătrânește; e părtinitor în privința sașilor. Comitele sașilor, **Baussnern**, bolnăvicios și leneș, cu cea mai proastă reputație. Dintre cei cinci secretari ai Guberniului: unul e bătrân (**Mannenheim**), altul foarte cinstit (**Mitschke**), ceilalți doi (**Brukenthal** și **Rosenfeld**) sunt tineri studioși și harnici iar **Molnár** este propulsat de Auersperg.

La Tezaurariat: Contele **Bánffy**, foarte tânăr, dar silitor și talentat; cam închipuit. E cel mai vechi consilier, prezidează permanent. Tânărul **Bornemisza** are ceva studii și e harnic. **Baló**, instruit, muncitor, dar „fanatic” împotriva sașilor. **Beyschlag** e nou venit, om liniștit; vorbește bine maghiara și latina. **Winkler**, bătrân, trăiește din amintiri, bun de pensionat. **Eder**, de la minerit, „cunoaște mai bine subteranul decât ce e pe pământ”. Are multă bunăvoință, dar pare slab. Contabilul **Feichtel** e iscusit. **Gáll** înțelege chestiunile juridice, dar e cam leneș. Dintre comiții supremi ai comitatelor, mai importanți sunt conții: Paul Haller (Alba), necorespunzător pentru

funcția pe care o are. **Ludovic (Lajos) Kálnoki** (Turda), tânăr cu multă bunăvoință, dar îl depășește funcția. **Dionisius (Dénes) Bánfy** (Cluj), e bolnăvicios și certat cu morala.

Conduc districte: Anton Haller (administrator de Târnava) a studiat la Theresianum, dar nu se mai cunoaște, s-a „sălbăticit”, altfel e muncitor, harnic. Contele **Paul (Pál) Teleki** (comitele de Dăbâca), pare om bun, dar nimic altceva. Contele **Carl (Károly) Teleki** (comite de Solnocul Interior) cu „cea mai mare faimă în Transilvania”; corect în toate privințele, dar prea s-a detașat de lume. E capabil pentru orice funcție. **Wolfgang (Farkas) Wesselényi** (Solnocul Mijlociu), tânăr, bun, dar nu prea înzestrat de la natură. **Alexius Kendeffi** (Hunedoara) este om cinstit și temeinic, dar cam prea bun, însușiri ce nu apar la prima vedere. **Paul Hollaki** (Zarand), bătrân, nu „excelează” prin nimic. **Ádám Teleki** (Chioar), tânăr, pare capabil și talentat. Baronii **Möhringer** și **Francisc (Ferenc) Bánffy** (Crasna) sunt bătrâni.

În scaunele secuiești: Baronul **Ștefan (István) Daniel** (Odorhei și Bardócz) are 90 de ani; administrează fiul său, tânăr, dar cam nepriceput. Baronul **Anton Domokos** (Mureș) e bătrân și el, cum e de altfel și **Emerich Mitschke (Micske Imre)** (Arieș), care senil sau nebun, umblă cu o cruce mare pe piept. Capabil și talentat e baronul **Frantz Henter** (Trei Scaune), dar e violent și rău intenționat. Baronul **Adám Henter** (Ciuc) e foarte bătrân; pare mai priceput la lucru decât la vorbă.

«**În scaunele săsești:** **Honnamonn**, primarul Sibiului, e abil și harnic, dar n-a realizat ce se aștepta de la el. Cam ușuratic. **Schobel**, primarul Brașovului, „are cap”, e bun organizator, fiind sprijinit de oameni capabili, îndeosebi de **Fronius**, „unul dintre cei mai iscusiți” pe care a avut prilejul să-i cunoască. **Georg Schell** (Sighișoara), gras, bun jurist. Judele regesc din Sighișoara, **Michael Hannenheim**, e bătrân, dar cu experiență. În Mediaș primarul **Andreas Hannenheim** e bătrân, dar notarul **Heydendorf** pare „deosebit de priceput”.»

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<http://www.tribuna.ro/stiri/eveniment/2017-anul-tribunistilor-memorandisti-xxxvi-128687.html>

